

POJMOVNIK*

Metapodaci koji se koriste pri rukovanju i uporabi informatičkim resursima tj. informacija o lokaciji ili donatoru

Algorithm – **ALGORITAM**

Formula za rješavanje problema. Algoritam je serija koraka kojima je točno određen redoslijed, poput matematičke formule ili uputa računarskog programa. Algoritmi upravljaju procesima računala.

Attribute – **ATRIBUT**

Imenovano svojstvo elementa podatka, poput 'nivoa opisa'; dozvoljene vrijednosti atributa uključuju 'zbirku', 'registar' ili 'predmet'.

Back-end database – **POMOĆNA BAZA PODATAKA**

Baza podataka koja opskrbljuje informatički sustav podacima, za razliku od prezentacijskih komponenti ili sučelja tog sustava.

CGI script – **CGI PROGRAM**

Kompjutorski program, najčešće napisan u jezicima C, Perl ili programskoj ovojnici (shell), koji koristi standard općeg povezivanja (Common Gateway Interface), i omogućava interaktivnu vezu između aplikacije računala i World Wide Web servera. CGI se najčešće koristi za razvijanje oblika koji omogućavaju korisniku dostavljanje informacija na Web server.

Content model – **MODEL SADRŽAJA**

Model koji definira metapodatke i strukture podataka, uključujući tipove elemenata i podelemenata koje sadržavaju.

Data content standard – **STANDARD SADRŽAJA PODATAKA**

Pravila ili smjernice koje upravljaju redom, sintaksom i oblikom unošenja vrijednosti podataka u strukturu podataka npr. *Anglo-američka pravila katalogiziranja* ili *Arhiva, osobna dokumentacija i rukopisi: Priručnik katalogiziranja za arhivska skladišta, povijesne udruge i knjižnice rukopisa*.

Data structure standard – **STANDARD STRUKTURE PODATAKA**

Standard koji definira kategorije ili 'spremnike' u koje će se informacije podijeliti. Ovaj tip standarda pobliže određuje što sačinjava zapis (tvorbeni element datoteke), i definira kategorije informacije, ili polja podataka i njihove odnose. Primjeri istog su Kategorije za opis umjetničkih djela, MARC format i Temeljne kategorije udruge vizualnih resursa.

Data value standard – **STANDARD VRIJEDNOSTI PODATAKA**

Rječnici sinonima, leksikoni ili popisi riječi koji određuju koji će se termini unositi u strukturu podataka npr. Rječnik sinonima u području umjetnosti i arhitekture, Predmetni naslovi Kongresne knjižnice, ICONCLASS ili Sindikalni popis imena umjetnika.

Default values – **PREDVIĐENE VRIJEDNOSTI (UNAPRIJED ZADANI PARAMETRI)**

Vrijednosti koje kompjutorski sustav automatski koristi ukoliko korisnik ne specificira neke druge vrijednosti.

Descriptive metadata – **OPISNI METAPODACI**

Metapodaci koji se koriste za opisivanje ili identifikaciju informatičkog sredstva (resursa) npr. katalogizacijsko bilježenje, URN i specijalizirana kazala.

Domain name – **NAZIV DOMENE**

Adresa koja definira lokaciju na Internetu ili nekoj drugoj mreži. Naziv domene se obično sastoji od barem dva dijela: ime tvrtke, institucije ili druge organizacije, i najviše pod-domene npr. Error! Bookmark not defined., gdje je getty tvrtka ili organizacija, a gii je najviša pod-domena. Drugim riječima, naziv domene je hijerarhijski strukturiran naziv koji djeluje kao drugo ime za cijeli niz Internet (IP) adresa. Na primjer, "ac.uk" domena identificira niz IP adreas unutar akademske domene Ujedinjenog Kraljevstva na Internetu.

DTD – **DEFINICIJA TIPRA DOKUMENTA**

Definicija tipa dokumenta, formalna specifikacija strukturalnih elemenata i definicija oznaka koje se koriste u kodiranju određenih tipova dokumenata u SMGL (vidi SMGL). Vrste DTD-a uključuju EAD, MARC i TEI (vidi navedene pojmove).

Dublin Core – **DUBLINSKA JEZGRA GLAVNE MEMORIJE**

Minimalni niz elemenata metapodataka koji tvorcima digitalnih dokumenata ili tvorcima kataloga mogu dodijeliti informacijskim resursima, koji se tada mogu koristiti za otkrivanje mrežnih resursa, pogotovo na World Wide Webu.

EAD – **KODIRANI OPIS ARHIVA**

Kodirani opis arhiva, SMGL DTD koji predstavlja visoko strukturirani način za stvaranje digitalnih pomagala u traženju zbirke arhiviranih materijala.

Element – **ELEMENT**

Zasebna komponenta podatka ili metapodatka. Ponekad elementi mogu sadržavati pod-komponente ili pod-elemente npr. element

podatka 'jezik' može imati pod-elemente 'jezik koji se koristi u kataloškom bilježenju' i 'jezik opisa materijala prema kataložskoj zabilješci'.

Encoding analog – ANALOGNO KODIRANJE

Preslikavanje specifičnog elementa metapodatka u SGML DTD u njegov ekvivalent u alternativnom skupu metapodataka.

Encoding ("marking up") information – PRETVORBA ('OZNAČAVANJE') INFORMACIJE

Način na koji tvorac digitalnog objekta strukturira i označava tekst ili druge podatke tako da računalo ili korisnik mogu koristiti iste, prenositi ih i pretraživati unutar mreže, ili da se mogu predočiti korisniku na isti način na koji su bili predočeni tvorcu.

File transfer protocol (FTP) – PROTOKOL PRIJENOSA DATOTEKA

Metoda pomicanja ili prenošenja datoteka s računala na računalo na Internetu.

Header metadata – ZAGLAVLJE METAPODATAKA

Metapodaci koje tvorac resursa digitalne informacije unosi na zaglavlje datoteke u svrhu opisa datoteke ili upravljanja datotekom.

Hostname – IME RAČUNALA

Identifikator specifičnog računala na Internetu. Ime računala ne identificira samo računalo, nego i njegove podmreže i domene.

HTML

Protokol prijenosa hiperteksta, standardni protokol koji omogućava korisnicima koji imaju mogućnost pretraživanja Web datoteka pristup HTML dokumentima i vanjskim medijima.

Hyperlink – HIPERVEZA

Skraćeno upućivanje na 'hipertekst vezu'. Hiperveze, označene oznakama za kodiranje omogućavaju određivanje nelinearnih načina kretanja po digitalnim dokumentima i između njih, ili povezivanje srodnih objekata poput slika ili audio datoteka.

Hypermedia – HIPERMEDIJSKA VEZA

Tehnika povezivanja informacija različitih tipova, često na nelinearni način. Veze su ugrađene u tekst i druge medije putem ubacivanja oznaka za kodiranje koje su nevidljive korisniku. Korisnici se najčešće obavještavaju o postojanju veze podvlačenjem teksta. Kada korisnik označi vezu i odabere je, aktivira se povezivanje i predočava se povezana informacija.

Information object – INFORMACIJSKI OBJEKT

Digitalna jedinica ili grupa jedinica, bez obzira na njihov tip ili format, koje računalo može adresirati ili kojima može manipulirati kao s jednom jedinicom.

Internet

Globalni skup računalnih mreža koje razmjenjuju informacije putem TCP/IP skupa mrežnih protokola.

Internet directory – VODIČ KROZ INTERNET

Tematski organiziran popis opisnih veza do Internet lokacija, koje često kreiraju ljudi koji su klasificirali lokacije prema njihovom sadržaju.

Internet search engine (spider, crawler, robot) – PROGRAM PRETRAŽIVANJA INTERNETA

Program koji sakuplja informacije uzete iz metapodataka i sadržaje datoteka dostupnih na Internetu i smješta ih u bazu podataka koju korisnici Interneta mogu pretraživati na različite načine. Rezultati pretraživanja tada osiguravaju veze s početnom lokacijom datoteka koje se podudaraju s pretraživanjem korisnika.

ISP

Osiguravatelj usluga na Internetu, organizacija koja omogućuje pristup Internetu, najčešće komercijalne prirode.

Legal requirements metadata – METAPODACI S SVEZI S PRAVNIM ZAHTEJIMA

Metapodaci koji dokumentiraju ili slijede pravne propise povezani s pristupom informacijskim resursima ili korištenjem istih npr. privatnost i pravo pristupa ili zahtjevi u svezi s pravima i reprodukcijom

MARC

Machine-Readable Cataloguing – Strojno obradiva katalogizacija, skup standardiziranih struktura podataka koje se koriste za opis bibliografskih materijala koji olakšavaju katalogiziranje i razmjenu podataka u bibliografskim informatičkim sustavima.

Markup language – JEZIK OZNAČAVANJA

Formalni način označavanja dokumenta ili skupa digitalnih podataka, putem korištenja posebno ugrađenih oznaka za kodiranje koje indiciraju strukturu dokumenta ili datoteke podataka i sadržaj elemenata podataka u njima. Ovo označavanje isto tako dostavlja računalu informaciju o tome kako obraditi i prikazati označene dokumente.

Metadata - METAPODACI

Doslovce, "podaci o podacima", metapodaci sadrže podatke povezane ili s informacijskim sustavom ili informacijskim objektom u svrhu opisa, rukovanja, pravnih zahtjeva, tehničke funkcionalnosti, uporabe i korištenja i očuvanja.

MIME (Multi-purpose Internet Mail Extension) – VIŠENAMJENSKA EKSTENZIJA POŠTE

Skup specifikacija koje omogućavaju razmjenu teksta u jezicima s različitim znakovljem kao i multimedijском elektrоnskom poštom između različitih računalskih sustava koji koriste standarde Internet pošte.

Multimedia – MELTIMEDIJI

Digitalni materijali, dokumenti ili proizvodi, poput World Wide Web stranica, CD-ROMova ili komponenti digitalnih knjižnica i virtualnih muzeja koji koriste kombinaciju teksta, numeričkih podataka, statičkih slika i slika u pokretu, animaciju, zvuk i grafiku.

Nesting – UKLAPANJE

Način na koji pod-elementi mogu biti sadržani u većim elementima, što rezultira višestrukim slojevima metapodataka.

Network bandwidth – MREŽNA ŠIRINA FREKVENCIJSKOG POJASA

Ovaj izraz potječe od termina koji se koristi za opis veličine ili 'širine' frekvencija koje prenose analogne komunikacije, poput televizora ili radija. Za potrebe Interneta, širina frekvencijskog pojasa u osnovi je mjera stupnja prijenosa podataka.

"On the fly"

Izraz koji se koristi za opis računskih radnji koje nisu sklopovni dio računala, nego koje se izvode na zahtjev korisnika npr. stvaranje skupa učitanih podataka u skladu sa željama korisnika, ili pretvaranje SGML-kodiranog materijala u HTML materijal na zahtjev korisnika, u svrhu prezentacije podataka korisniku koji nema mogućnost SGML prikaza.

Preservation metadata – METAPODACI OČUVANJA

Metapodaci koji se odnose na očuvanje izvora informacije npr. metapodaci koji se koriste za dokumentaciju, ili se stvaraju kao učinak procesa očuvanja provedenog nad sredstvom informacije.

Protocol - PROTOKOL

Specifikacija (često standard) koja opisuje kako će računala komunicirati međusobno.

Resource discovery – OTKRIVANJE IZVORA PODATAKA

Proces traženja specifične informacije na Internetu.

Search engine – MOTOR PRETRAŽIVANJA

Program koji omogućuje korisnicima pretraživanje sustava informacija. Motor pretraživanja može omogućiti korisnicima niz načina pretraživanja.

SGML – STANDARDNI OPĆI JEZIK OZNAČAVANJA

Standard Generalized Markup Language – Standardni opći jezik označavanja, ISO (International Organization for Standardization – Međunarodna udruga za standardizaciju) standard koji se prvotno koristio u izdavačkoj djelatnosti za definiranje, specificiranje i stvaranje digitalnih dokumenata koji se mogu isporučiti, prikazati, povezivati i kojima se može manipulirati neovisno o sustavu.

Spamming

Spamming (koristi se pri pozivanju na 'ključne riječi' metaoznaka). Zloupotreba metapodataka koje tvorcii uključuju na zaglavlja svojih Web stranica da bi povećali broj posjetitelja. 'Spamming' ključnim riječima znači da se te riječi višestruko ponavljaju ne bi li se pojavile na vrhu rezultata pretraživanja, ili pri izlistavanju ključnih pojmova koji su nevažni za tu stranicu, a sve u svrhu privlačenja posjetitelja pod lažnim izlikama.

Tags – OZNAKE

Kratka, formalna mnemonička sredstva koji se koriste za ukazivanje na elemente podataka ili metapodataka, pogotovo u HTML i SGML standardu.

TCP/IP - Protokol kontrole prijenosa/Protokol Interneta

Transmission Control Protocol/Internet Protocol (Protokol kontrole prijenosa/Protokol Interneta), ISO standardizirani skup mrežnih protokola koji omogućavaju institucionalnim informatičkim sustavima vezu s drugim informatičkim sustavima na Internetu, bez obzira na njihovu računalsku platformu. TCP i IP su dva komunikacijska standarda programske podrške (software communication standards) kojise koriste u svrhu omogućavanja komunikacije između više računala izbjegavajući pogreške.

Technical metadata – TEHNIČKI METAPODACI

Metapodaci napravljeni za računalo ili proizvedeni od strane računalnog sustava, koji otkrivaju kako se sustav ili njegovi sadržaji ponaša i da li je potrebna obrada.

TEI – INICIJATIVA KODIRANJA TEKSTA

Text Encoding Initiative – Inicijativa kodiranja teksta, međunarodni zajednički napor da se razviju generičke smjernice za standardnu shemu kodiranja znanstvenih tekstova.

URL

Uniform Resource Locator – Jedinstveni lokator resursa, adresa na Internetu koja kaže korisniku kako i gdje locirati određenu datoteku na World Wide Webu. URL uključuje ne samo ime datoteke, nego i ime glavnog računala, stazu direktorija (popisa datoteka) po kojoj treba tražiti tu datoteku, i protokol potreban za korištenje iste (npr www.gii.getty.edu/aat-browser).

URN

Uniform Resource Name – Jedinstveno ime resursa (isto tako nazivan i Jedinstveni broj resursa), jedinstvena lokacija – neovisni identifikator datoteke dostupne na Internetu. Datoteka ostaje dostupna prema svom URN-s bez obzira na promjene do kojih može doći na glavnom računalu i stazi direktorija.

Use metadata – METAPODACI KORIŠTENJA

Metapodaci, koje računalo općenito stvara automatski, koji se odnose na nivo i tip korištenja informativnog sustava.

Web host – Skupina sklopovlja i programa koja povezuje mrežu i koristi je za komunikaciju između procesa te posluživanja korisnika

Web 'hosting' odnosi se na spremanje Web lokacija ili stranica na serveru (poslužitelju), tako da se do njih može doći preko World Wide Weba. Visoko kvalitetne Web 'hosting' usluge temelj su uspješnog prisustva na Internetu. Kvalitetu Web hosting usluge definira nekoliko stvari: brzina spajanja Web servera na Internet, vrsta sklopovlja i programske podrške koju server koristi, i vrste unaprijeđenih usluga.

WHHOIS++

Standard u razvoju za protokole usluga Internetovih direktorija.

World Wide Web

Organizacijski ustroj odnosa između klijenta i servera koji pokriva vrlo široko područje, a služi za pronalaženje hipermedijskih dokumenata širom Interneta. Osim toga, World Wide Web podržava sredstva za traženje udaljenih izvora informacija kao što su bibliografije, telefonski imenici i priručnici s uputama.

XML

Extensible Markup Language - pojednostavljeni podskup SGML-a koji je kreiran posebno za korištenje na World Wide Webu i koji omogućava sofisticiranije strukturiranje i validaciju podataka nego HTML.

Z39.50

ANSI (American National Standards Institute – Američki nacionalni institut standarada) standardni protokol pronalaženja informacija koji dozvoljava aplikaciji za pretraživanje da postavlja upite bazama podataka bez obzira na vrstu sklopovlja ili programske podrške koju baza podataka koristi. Prvotno uveden u knjižničarstvu, Z39.50™ postaje međunarodno prihvaćen za pronalaženje informacija općenito.

See also

Glossary of Networking Terms

<http://www.cis.ohio-state.edu/htbin/rfc/rfc1208.html>

NetGlos-The Multilingual Glossary of Internet terminology

<http://wwli.com/translation/netgloss/netgloss.html>

WWWGlossary

<http://wwwweelab.newpaltz.edu/hillo/wwwwwwgloss.html>

Bilješka:

* Preuzeto s Interneta

S engleskog prevela: Marijana Javornik